

ДЖЕРЕЛА ТА СУТНІСТЬ ВИНИКНЕННЯ РИЗИКІВ СУБ'ЄКТІВ ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ

І.В.Сегеда, здобувач

Національний технічний університет України «КПІ», м. Київ

Одними з головних завдань функціонування об'єднаних енергетичних систем (ОЕС) України та основним напрямом її подальшого розвитку є створення передумов для забезпечення потреб країни в паливно-енергетичних ресурсах за безумовного додержання вимог щодо раціонального використання природних ресурсів, мінімізації негативного впливу на навколишнє природне середовище (НПС) з урахуванням міжнародних природоохоронних зобов'язань України, соціально-економічних пріоритетів та обмежень. Досягнення цих задач неможливо без удосконалення механізму стимулювання заходів з екологізації енергетичної галузі.

На даний час, найбільший вплив на розвиток ОЕС України та ефективність екологізації в умовах інтеграції мають наступні процеси: глобалізація, лібералізація, диверсифікація та екомодернізація.

Загалом процес реформування ОЕС України передбачає: перехід на ринкові відносини; лібералізацію енергетичного ринку (ЕР); створення оптового ринку електроенергії; вдосконалення цінової політики за рахунок створення умов для конкуренції, які дозволять покупцям і продавцям на основі вільного попиту і пропозиції укладати операції по ринкових цінах; забезпечення надійного постачання і оплати придбаної електроенергії і потужності.

Проте в умовах переходу на ринкові відносини і лібералізації ЕР в процес аналізу і прийняття рішень по її розвитку виявляються залученими багато учасників (суб'єктів відносин) з різними інтересами: енергетичні компанії, споживачі, інвестори, громадські організації, державні і регіональні органи влади. Узагальнену сутність інтересів різних груп суб'єктів ЕР наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Інтереси суб'єктів ЕР

Суб'єкти ЕР	Інтереси
Енергетичні компанії	Забезпечення надійності функціонування енергетичної компанії та максимізація прибутку в результаті своєї діяльності
Споживачі електроенергії	Якість електроенергії та надійності електропостачання, мінімізація тарифів на електроенергію
Органи влади	Максимізація надходжень у бюджети відповідних рівнів, мінімізація екологічного впливу об'єктів енергетики на реципієнтів, забезпечення енергетичної безпеки країни
Інвестори (банки, юридичні й фізичні особи)	Надійне функціонування ЕР, максимізація прибутків за рахунок збільшення кількості укладених договорів та перепродажу електроенергії, а також мінімізація строків повернення вкладеного в електроенергетичні об'єкти капіталу, максимізація дивідендів
Громадські організації	Мінімізація екологічного впливу об'єктів енергетики на НПС та здоров'я населення. Підвищення екологічної свідомості населення, та осіб, які приймають рішення

Тому лібералізація ЕР може призвести до негативних наслідків щодо стабільного і безпечного функціонування енергосистеми, пов'язаних з наступними чинниками [1, С. 80]:

– внаслідок наявності багатьох суб'єктів відносин породжується відмінність критеріїв управління для системи в цілому, так і окремих її частин;

– виникає суперечність між комерційними інтересами енергокомпаній і необхідністю забезпечення надійності енергосистеми;

– в процесі функціонування оптового ринку електроенергії виникають суттєві і різкі зміни електричних режимів, внаслідок чого в енергосистемах можуть мати місце зниження запасів по зв'язках і складатися несподівані режими, в яких система протиаварійного управління може працювати неадекватно;

– змінюються критерії управління у складних аварійних ситуаціях, при системних аваріях.

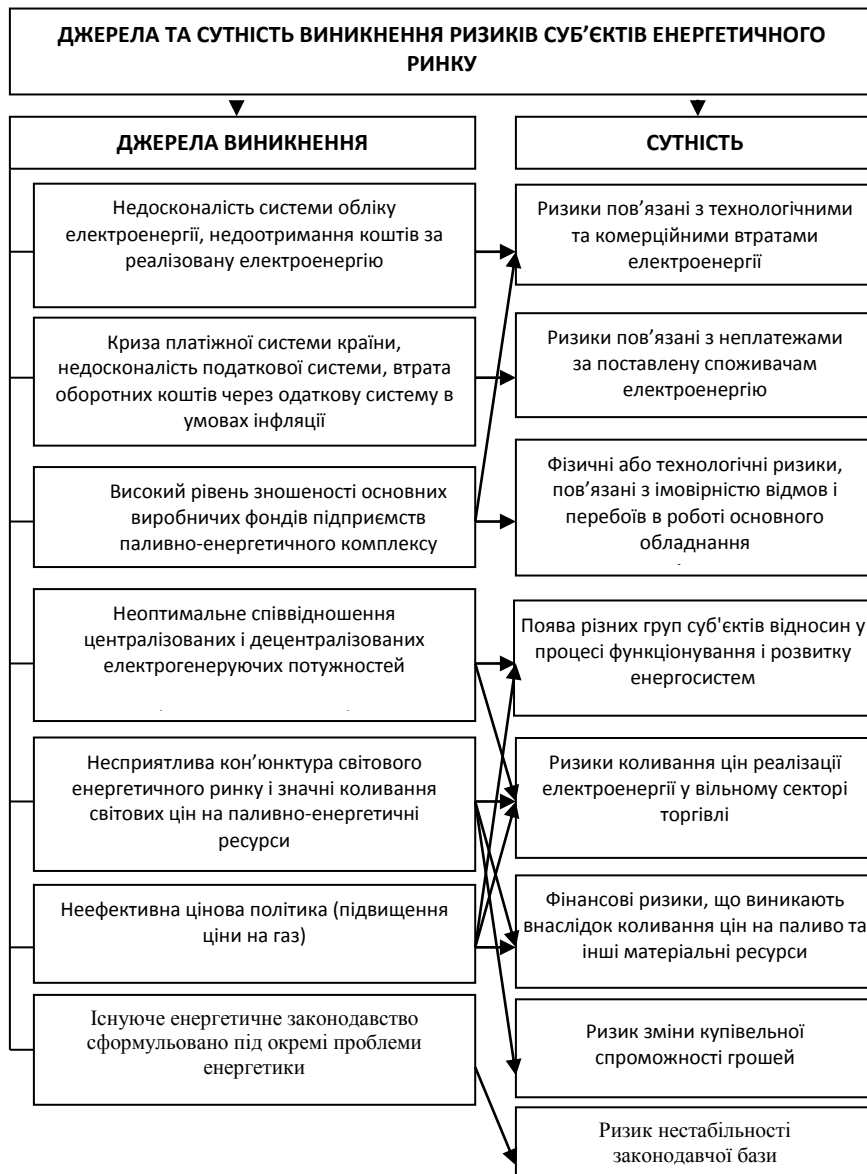

Рисунок 1. Джерела та сутність виникнення ризиків суб'єктів енергетичного ринку

Із вищевикладеного слідує, що в умовах лібералізації ЕР України існує ймовірність виникнення загроз та ризиків, що стримують розвиток енергетичної галузі та перешкоджають процесу екологізації. Джерела та сутність виникнення ризиків суб'єктів енергетичного ринку наведено на рис. 1.

Серед основних перешкод процесу екологізації авторами [2,3] визначено наступні: недосконалий господарський механізм, враховуючи систему стимулювання; не розробленість правового регулювання; низький рівень екологічної свідомості; недосконала система фінансування охорони НПС; економіко-технографічний підхід у менеджменті; нестача екологічних знань.

Отже, сьогодні завдання розвитку паливно-енергетичного комплексу, зокрема енергетики в Україні не можуть бути вирішені без удосконалення відповідних механізмів забезпечення енергетичної безпеки, екологізації енерговиробництва та шляхів мінімізації ризиків. В першу чергу, це стосується нормативно-правового забезпечення; організації ЕР; стимулювання конкуренції; створення єдиного енергобалансу країни за стандартами ЄС; організації його супроводження; забезпечення відкритості у діяльності регулюючих органів; «прозорості» у прийнятті рішень; моніторингу і аналізу інформації; регулювання природних монополій; розробки методів ціноутворення і тарифного регулювання; стандартизації; енергоаудиту; екологічного нормування; створення стимулюючого середовища для розвитку й використання нетрадиційних джерел енергії; організації соціального захисту населення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Караєва Н.В. Джерела формування ризиків суб'єктів енергетичного ринку України в умовах структурної перебудови світової енергетики / Караєва Н.В., Сегеда І.В. // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект: Сборник научных трудов– Донецк - 2010 г.- С. 244-247.
2. Надежность либерализованных систем энергетики / Баринов В.А., Савельев В.А., Сухарев М.Г. и др. – Новосибирск: Наука, 2004. – 333 с.
3. Садеков А. Оцінка й врахування екологічного фактора в підприємницькій діяльності / А.Садеков // Схід: Аналіт.-інформ.журн., 2002., – 230с.